

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
Biblioteka

A.452/30

• INSTYTUT HISTORII

PL ISSN 1230-5057



ZAKŁAD

DZIEJÓW

EUROPY

XIX i XX

WIEKU



**STUDIA Z DZIEJÓW
ROSJI I EUROPY
ŚRODKOWO-
WSCHODNIEJ** tom XXX

WARSZAWA

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

<http://rcin.org.pl>

AUTORZY ARTYKUŁÓW, ROZPRAW I POLEMIK

Mgr Maria Wojnicka — Warszawa

**Mgr Tomasz Paluszyński — Uniwersytet
im. Adama Mickiewicza w Poznaniu**

**Dr Elżbieta Pioskowiak — Uniwersytet Śląski
w Katowicach**

**Doc. dr hab. Elżbieta Znamierowska-Rakk
— Instytut Historii PAN, Warszawa**

**Dr Henryk Bartoszewicz — Archiwum Główne
Akt Dawnych, Warszawa**

Dr Aleksander Achmatowicz — Warszawa

**Prof. dr hab. Piotr Łossowski
— Instytut Historii PAN, Warszawa**

STUDIA Z DZIEJÓW ROSJI
I EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ



*Wielce Szanownemu Panu Profesorowi
Piotrowi Wandyczowi
wybitnemu historykowi polskiemu i amerykańskiemu,
Autorowi wielu fundamentalnych dzieł i pionierowi badań
nad historią Polski i Europy Środkowo–Wschodniej
w Stanach Zjednoczonych
w siedemdziesiątą rocznicę Jego urodzin
składają w hołdzie XXX tom
«Studiów z Dziejów Rosji i Europy Środkowo–Wschodniej»*

Redakcja i autorzy

POLSKA AKADEMIA NAUK • INSTYTUT HISTORII

ZAKŁAD DZIEJÓW EUROPY XIX I XX WIEKU

STUDIA Z DZIEJÓW ROSJI
I EUROPY ŚRODKOWO–WSCHODNIEJ

TOM XXX

WARSZAWA

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

1995

Komitet Redakcyjny

WIESŁAW BALCERAK, JERZY BOREJSZA, MAREK K. KAMIŃSKI,
JERZY KOZEŃSKI, MACIEJ KOŹMIŃSKI, MARIAN LECZYK,
PIOTR ŁOSSOWSKI (redaktor), WOJCIECH MATERSKI, MIECZYSLAW TANTY,
ROMAN WAPIŃSKI, ROMUALD WOJNA, MICHAŁ ZACHARIAS,
ELŻBIETA ZNAMIEROWSKA-RAKK (sekretarz redakcji), JANUSZ ŻARNOWSKI

Adres Redakcji
Rynek Starego Miasta 29/31, 00-272 Warszawa

Okładkę projektowali
ANNA i LESZEK KAĆMOWIE

© Copyright by
Wydawnictwo Naukowe *Semper*, Warszawa 1995

© All rights reserved

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

Redakcja i księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa,
tel. 635 49 73, fax: 664 88 20

Siedziba, adres pocztowy i dział handlowy:
ul. Bednarska 2/4, 00-310 Warszawa,
tel. 27 60 83, fax: 664 88 20

PL ISSN 1230-5057

Printed in Poland by Soft Design, Warszawa, ul. Radziwie 13



SPIS TREŚCI

PIOTR WANDYCZ — PIONIER BADAŃ W AMERYCE NAD DZIEJAMI POLSKI I EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ (N. Pease, M. B. Biskupski, A. Cienciała)	5
PIOTR WANDYCZ. HISTORYK POLSKI NA EMIGRACJI I W OJCZYŹNIE (H. Bułhak)	14
BIBLIOGRAFIA PRAC PROFESORA PIOTRA S. WANDYCZA	17

*

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

M. Wojnicka, ZWIĄZKI POLSKI Z BIAŁORUSIĄ W ŚWIETLE PRASY POLSKIEJ W LATACH 1918–1921	27
КОНЦЕПЦИЯ ПОЛЬСКО–БЕЛОРУССКИХ СВЯЗЕЙ В СВЕТЕ ПОЛЬСКОЙ ПЕЧАТИ ЗА ГОДЫ 1918–1921	
THE CONCEPTION OF POLISH–BYELORUSSIAN RELATIONS IN THE LIGHT OF THE POLISH PRESS IN THE YEARS 1918–1921	
T. Paluszyński, KONFLIKTY GRANICZNE POMIĘDZY PAŃSTWAMI BAŁTYCKIMI: LITWĄ, ŁOTWĄ I ESTONIĄ W DOBIE ICH WALKI O NIEPODLEGŁOŚĆ W LATACH 1919 –1921	37
ПРИГРАНИЧНЫЕ КОНФЛИКТЫ МЕЖДУ ПРИБАЛТИЙСКИМИ ГОСУДАРСТВАМИ: ЛИТВОЙ, ЛАТВИЕЙ ЭСТОНИЕЙ В ГОДЫ ИХ БОРЬБЫ ЗА НЕЗАВИСИМОСТЬ (1919–1921)	
FRONTIER CONFLICTS BETWEEN THE BALTIC STATES — LITHUANIA, LATVIA AND ESTONIA — DURING THE STRUGGLE FOR INDEPENDENCE IN THE YEARS 1919–1921	

E. Pioskowiak, ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE KOŁA POLITYCZNEGO „ZWENO” I ICH REALIZACJA W OKRESIE RZĄDÓW GABINETU KIMONA GEORGIEWA (19 V 1934 – 22 I 1935)	47
-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----

ПОЛИТИЧЕСКИЙ КРУЖОК „ЗВЕНО”

THE PROGRAMME PREMISES OF THE „ZVENO” POLITICAL GROUP

E. Znamierowska-Rakk, KONCEPCJE DRÓG STRATEGICZNO-TRANZYTOWYCH NA OBSZARZE EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ W POLITYCE POLSKIEJ I MIĘDZYNARODOWEJ OKRESU MIĘDZYWOJENNEGO	63
---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----

КОНЦЕПЦИЯ СТРАТЕГИЧЕСКИХ И ТРАНСПОРТНЫХ ДОРОГ

CONCEPTIONS OF STRATEGIC –TRANSIT ROUTES

H. Bartoszewicz, ROLA AMBASADORA HENRYKA RAABEGO W REALIZACJI POLSKO-SOWIECKIEJ UMWY REPATRIACYJNEJ	87
------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----

**РОЛЬ ПОСЛА ХЕНРИКА РААБЕ В ОСУЩЕСТВЛЕНИИ
ПОЛЬСКО-СОВЕТСКОГО ДОГОВОРА О РЕПАТРИАЦИИ**

**THE ROLE OF AMBASSADOR HENRYK RAABE IN THE REALISATION
OF THE POLISH-SOVIET REPATRIATION AGREEMENT**

POLEMIKI I Dyskusje

A. Achmatowicz, Strzażków to nie Katyń, Tuchola — nie Miednoje. Kwestia jeńców sowieckich wojny 1919–1920 w Polsce	99
P. Łossowski, Problem wileński w świetle prawa międzynarodowego. Uwagi polemiczne	113

MATERIAŁY I DOKUMENTY

H. Bułhak, Stosunek Józefa Becka do Czechosłowacji w r. 1938 w ujęciu Michała Łubieńskiego, dyrektora gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych II Rzeczypospolitej	123
E. Jekabsons, Uchodźcy wojskowi i cywilni z Polski na Łotwie 1939–1940	129
D. Bóckowski, Ludność polska w Komi ASRR w 1940 roku na podstawie dokumentów radzieckich	149

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

- J. Sobczak, Sprawa polska w „Notatkach” dyplomaty rosyjskiego
Giorgija N. Michajłowskiego (1914–1920) 165

*

- A. N. Bochanow, Sumierki monarchii, J. Sobczak 177
- Stanisław Łaniec, Białoruś w dobie kryzysu społeczno–politycznego (1900–1914),
M. Korzeniowski 182
- Richard Pipes, Russia under the Bolshevik Regime, R. Wojna 183
- Marek Cabanowski, Generał Stanisław Bułak–Bałachowicz. Zapomniany bohater,
T. Paluszyński 187
- Eva Broklová, Československá demokracie. Politycký systém ČSR 1918–1938,
J. Kiliás 188
- Krystyna Gomółka, Białorusini w II Rzeczypospolitej, M. Wojniczka 190
- Rajmund Szubański, Plan operacyjny „Wschód”, M. W. Binek 193
- Augustinas Voldemaras, Pastabos saulėlydžio valandą, P. Łossowski 196
- Lietuvos kovu ir kančių istorija. Lietuvos gyventojų tremimai 1941, 1945–52m.
Dokumentų rinkinys (Lietuvos istorijos institutas, Pasaulio lietuvių bendruomenė),
B. Makowski 198
- Proměny Pražského Jara. Sborník studií a dokumentů o nekapitulantských postojích
u československé společnosti 1968–69, R. Kwapis 200

ŻYCIE NAUKOWE

- Konferencje naukowe poświęcone ZSRR i państwom Europy Środkowo–Wschodniej
w Instytucie Historii PAN (E. Znamierowska–Rakka) 203
- Posiedzenia naukowe Zakładu Dziejów Europy XIX i XX wieku Instytutu Historii PAN
(X 1993 – IX 1994) 205

LISTY DO REDAKCJI

- M. K. Kamiński 207



Semper

WYDAWNICTWO NAUKOWE

Siedziba i adres pocztowy:
ul. Bednarska 2/4
00-310 Warszawa,
tel. 27 60 83, fax: 664 88 20

Redakcja i księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A
00-321 Warszawa,
tel. 635 49 73, fax: 664 88 20

Nasza oficyna wydaje książki ze wszystkich dziedzin nauki. Specjalizujemy się w monografiach oraz w trudnych, niskonaktadowych publikacjach w różnych językach (m.in. rozprawy habilitacyjne, bibliografie, słowniki specjalistyczne, materiały źródłowe).

Nasze książki były prezentowane na międzynarodowych wystawach i targach we Frankfurcie n. Menem, Lipsku, Montrealu, Wilnie, Kijowie i Mińsku, a także podczas różnych imprez i targów krajowych.

Wśród stałych odbiorców naszych publikacji (blisko 150 wydanych tytułów, 11 periodyków naukowych i wydawnictw ciągłych) znajdują się wszystkie poważne księżnice polskie, biblioteki uczelniane oraz wiele renomowanych bibliotek zagranicznych.

Do współpracy zapraszamy przede wszystkim autorów gotowych prac analitycznych. W zasadzie nie wydajemy tekstów popularnonaukowych. Naszą ofertę kierujemy głównie do samodzielnych pracowników naukowych, chociaż nasza seria «Studia i Materiały» jest przeznaczona m.in. na ciekawe prace magisterskie i doktorskie.

Wojciech Kriegselsen (red. naczelny nauk humanistycznych)

Włodzimierz Zuzga (red. naczelny publikacji ścisłych)

Helena Ratomska (właścicielka wydawnictwa)

Anna Zieleniewska (dział handlowy i dystrybucja)

Bogusława Jędrasik (sekretarz redakcji)

Semper

WYDAWNICTWO NAUKOWE

Siedziba i adres pocztowy:
ul. Bednarska 2/4
00-310 Warszawa,
tel. 27 60 83, fax: 664 88 20

Redakcja i księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A
00-321 Warszawa,
tel. 635 49 73, fax: 664 88 20

Nasze publikacje (blisko 150 wydanych tytułów) można zamawiać i nabywać we wszystkich księgarniach akademickich i naukowych oraz w wielu krajowych i zagranicznych księgarniach literackich.

Księgarnie naukowe przyjmują również zamówienia na wydawane przez nas czasopisma i wydawnictwa ciągłe:

«ACTA POLONIAE HISTORICA»

«ACTA ASIATICA VARSOVIENSIA»

«BAROK»

«HEMISPHERES»

«IKONOTHEKA»

«KWARTALNIK HISTORYCZNY»

«ODRODZENIE i REFORMACJA w POLSCE»

«STUDIA i MATERIAŁY»

Wydawnictwa Naukowego Semper

«STUDIA nad POLSZCZYZNĄ KRESOWĄ»

«STUDIA VILNENSE»

«STUDIA z DZIEJÓW ROSJI i EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ»

Pisemne zamówienia na prenumeratę można także składać bezpośrednio w wydawnictwie. Prowadzimy sprzedaż wysyłkową. Na życzenie przesyłamy katalogi.